

Streszczenie rozprawy doktorskiej Moniki Wojcieszak
Uwarunkowania rozwoju turystyki przyrodniczej na obszarach metropolitalnych
i jego ekonomiczne efekty

Wyjaśnianie uwarunkowań rozwoju turystyki przyrodniczej na obszarach metropolitalnych to ważny dla nauki i praktyki temat, w świetle żywiolowego rozwoju tych obszarów w świecie oraz kurczenia się naturalnych ekosystemów.

Turystyka przyrodnicza i związane z nią turystyka wiejska, agroturystyka, ekoturystyka i turystyka kulinarna podlegają nieustannie rozwojowi i dywersyfikacji, która wynika przede wszystkim z ich nadzwyczajnego produktowego zróżnicowania oraz z rewolucji informatycznej, szczególnie w zakresie promocji i marketingu podmiotów turystycznych. To zróżnicowanie jest wielką szansą rozwoju tych turystyk. Rozwój tych turystyk na terenach metropolitalnych jest nasilającym się fenomenem, który jest obserwowany na całym świecie. Niestety, jak dotychczas, naukowe, teoretyczne opracowania i publikacje odnoszące się do tego zjawiska są nieliczne. Lukę tą wypełnia niniejsza rozprawa.

Obszary metropolitalne rozprzestrzeniają się na coraz to nowsze i często bardzo atrakcyjne tereny wiejskie. Tymczasem statystyczne wskaźniki ekonomiczne pokazują, że nowo powstające tereny metropolitalne nie tracą natychmiast swojej rolniczej natury, na których wciąż odgrywa istotną rolę ogrodnictwo, produkcja rolnicza i zwierzęca. W sercu wielu metropolii funkcjonują parki narodowe, zespoły leśne, akweny wodne, a nawet ostoje dla dzikich zwierząt. Przykłady walorów przyrodniczych na obszarach metropolitalnych dotyczą całego świata.

Jak wykazano rozwój turystyki przyrodniczej może powodować pozytywne skutki ekonomiczne na obszarze metropolitalnym. Powoduje on m.in. powstawanie nowych miejsc pracy, zmniejszenie bezrobocia, wzrost wpływów finansowych do lokalnego budżetu gminnego oraz budżetów domowych gospodarstw rolnych.

Biorąc pod uwagę wzrastającą rolę turystyki przyrodniczej, turystyki wiejskiej i agroturystyki na terenach metropolitalnych oraz ich znaczenie w podnoszeniu jakości życia człowieka Krajowe Centrum Nauki sfinansowało w latach 2010 - 2014 badania pt. *Uwarunkowania i perspektywy rozwoju agroturystyki, turystyki wiejskiej, ekoturystyki i turystyki kulinarnej na wybranych obszarach metropolitalnych Polski i określenie ich*

społecznego i ekonomicznego znaczenia, w ramach którego sfinalizowana została niniejsza rozprawa doktorska.

Wbrew dotychczasowym powszechnym przekonaniom wykazano, że turystyka przyrodnicza pomyślnie rozwija się na terenach metropolitalnych. Ukazano, że walory przyrodnicze i potrzeby turystyczne mieszkańców terenów metropolitalnych są podstawowymi uwarunkowaniami jej rozwoju.

W rozprawie dokonano szerokiego przeglądu i syntezy literatury, które porządkują wiedzę w zakresie teorii ekonomiki turystyki przyrodniczej, a w szczególności pojęcia, definicje, kryteria klasyfikacji, rodzaje turystyki przyrodniczej, gospodarkę turystyczną, ruch turystyczny oraz metody waloryzacji przyrodniczej przestrzeni turystycznej.

W omawianej rozprawie doktorskiej turystyka przyrodnicza powiązana została z szeregiem pokrewnych obszaru wiedzy takich jak: turystyka wiejska, agroturystyka, ekoturystyka i turystyka kulinarna.

Uwarunkowania rozwoju turystyki przyrodniczej na obszarach metropolitalnych obejmują bardzo wiele aspektów i dlatego skoncentrowanie się na trzech blokach tematycznych. Pierwszy blok tematyczny dotyczy walorów przyrodniczych, drugi odnosi się do konsumentów - uczestników turystyki przyrodniczej, trzeci przedstawia wybrane potencjalne skutki ekonomiczne turystyki przyrodniczej na obszarach metropolitalnych. Treści zakresowe wymienionych bloków rozmieszczone są w wielu rozdziałach.

W pierwszym rozdziale ukazano aktualność i ważność tematu dla nauki oraz praktyki gospodarczej, w drugim sformułowano cele oraz hipotezy badawcze, w trzecim przedstawiono zakres teorii ekonomii turystyki, który obejmuje pojęcia, definicje, kryteria i klasyfikacje turystyki oraz szczegółowo zdefiniowano pojęcia turystyki przyrodniczej, turystyki wiejskiej, agroturystyki, ekoturystyki i turystyki kulinarnej. Czwarty rozdział omawia pojęcie metropolii i obszarów metropolitalnych ich klasyfikacje oraz ich stan w świecie i w Polsce, piąty to schemat badawczy. Rozdział szósty przedstawia charakterystykę poznańskiego, szczecińskiego oraz wrocławskiego obszaru metropolitalnego, która obejmuje takie elementy jak: położenie, warunki i walory przyrodnicze, demografię oraz gospodarkę. Siódmy rozdział to rozważania na temat możliwości rozwoju turystyki przyrodniczej na obszarach metropolitalnych i ich uwarunkowania. Kolejny, ósmy, to teoria popytu i podaży turystycznej oraz problematyka mnożnikowa w doniesieniu do turystyki. Dziewiąty zawiera teoretyczne treści dotyczące metod waloryzacji przyrodniczej, a następny punkt tej dysertacji dotyczy aplikacji waloryzacji przyrodniczej do badanych obszarów metropolitalnych. Jedenasty rozdział obejmuje analizę wyników ankiety, w której badano

znajomość i częstotliwość korzystania z produktów turystycznych przez mieszkańców tych metropolii oraz ich oczekiwania odnośnie tych produktów. Zakres przedostatniego rozdziału dotyczy turystyki na obszarach metropolitalnych, w tym rozmiary gospodarki turystycznej oraz efekty mnożnikowe, indeks skłonności mieszkańców do uprawiania turystyki przyrodniczej. Ostatnio rozdział to podsumowanie i wnioski rozprawy.

W rozprawie doktorskiej sformułowano trzy cele badawcze, które powiązano z hipotezami. Ważnym zagadnieniem jest stwierdzenie, że obecny stan walorów przyrodniczych na wybranych obszarach metropolitalnych daje szansę rozwoju turystyki przyrodniczej.

W szczególności waloryzacja ma znaczenie praktyczne, ponieważ na podstawie jej wyników można podejmować decyzje inwestycyjne i rozwojowe. Oczywistym jest, że pragnienia i potrzeby mieszkańców obszarów metropolitalnych powinny stymulować rozwój turystyki przyrodniczej na tych terenach. Dlatego określenie aktywności i potrzeb odnośnie tej turystyki ma duże znaczenie aplikacyjne i kogniwiistyczne. Każdy inwestor powinien być przekonany, że inwestycje dotyczące turystyki przyrodniczej na danym terenie spowodują pozytywne skutki ekonomiczne w jego przedsiębiorstwie. Celem nauki jest więc analizowanie potencjalnych ekonomicznych skutków inwestowania w turystykę przyrodniczą na obszarach metropolitalnych.

Wychodząc naprzeciw potrzebom naukowym i użytkowym niniejsza rozprawa doktorska analizuje i proponuje rozwiązania dotyczące jednego z istotnych współczesnych fenomenów globalizującego się świata, którym jest rozwój turystyki przyrodniczej na terenach metropolitalnych.